

مدرسه در گذر تاریخ

۱۲ فروردین ۱۳۹۵ ساعت ۲۳:۵۷

گذر از مکتبخانه‌ها به مدارس شاید یکی از موضوعات مهم در تاریخ مشروطیت ایران به شمار رود، زیرا از آغاز مشروطه با توجه به اهمیت تعلیم و تعلم و افزایش سطح آگاهی جامعه، قانونی (آبان ۱۲۹۰) تصویب گردید که به موجب آن آموزش اجباری برای هر ایرانی از هفت سالگی مقرر شد. مردادماه ۱۳۲۲ شمسی نیز اجرای آموزش اجباری به تصویب مجلس رسید و بر پایه آن می‌بایست در ظرف ده سال در همه ی کشور آموزش دبستانی اجرا می‌شد.

پس از اسلام، مسجد علاوه بر مکان عبادت به عنوان نخستین محل و پایگاه آموزش و پرورش نقش آفرینی می‌کرد. زیرا در این مکان مسلمانان هدف خود را که ترویج دین اسلام و آموزش مبانی آن بود، برآورده می‌کردند. مواردی که تدریس می‌شد در آغاز عبارت بود از خواندن قرآن، حدیث، بحث در اصول دین و مذهب، تفسیر قوانین شرع (فقه)، که بعدها صرف و نحو زبان عربی و ادبیات عرب و منطق و علم کلام نیز بر این مواد افزوده شد.

به مرور زمان مکتب خانه‌ها به وجود آمدند و این مکتب خانه‌ها محلی برای آموزش و تربیت کودکان ۵ تا ۶ سال شد. گرداننده امور مکتب خانه را معلم، مکتب‌دار، ادیب، مؤدب، ملا و یا آخوند می‌نامیدند. معمولاً مکتب‌دار هر ماه مبلغ اندکی از هر شاگرد مکتبی می‌گرفت و از این راه امرار معاش می‌کرد. امیران و اعیان و توانگران به دلیل نواقصی که مکتب داشت، ادیبی را که دارای علم بود، جهت تربیت فرزندان خود به استخدام در می‌آوردند. به علت فراگیر نبودن زبان عربی به تدریج زبان فارسی به شکل کنونی رایج شد و با پدید آمدن آثار نظم و نثر و گسترش برنامه‌های درسی، مکتب‌خانه‌های مهمی پدید آمد که مرکز علوم شدند و دانشمندان و ادیبان و شاعران بزرگی تحویل جامعه گردید.

سال ۱۳۰۲، دوران سلطنت رضاشاه، وزارت فرهنگ تصمیم به اصلاح این مراکز تربیتی (مکتب خانه) گرفت. فکر تأسیس مدرسه هنگامی پیدا شد که ایرانیان در فکر یک حیات مستقل بودند و این گونه بود که در سده سوم هجری مکتبخانه جای خود را به مدرسه داد. نخستین مدرسه توسط ناصرکبیر، امیر تبرستان (آمل) در اواخر سده سوم هجری دایر شد. او در خانه خود محلی را برای تدریس اختصاص داد و خود نیز به تدریس مشغول شد.

بعدها مدارس در این شهر بنیاد گذارده شد که زمینه ساز مدارس مهمی در خراسان از جمله نیشابور، سبزوار و... شد. در تاریخ ۱۲۳۰ مدرسه دارالفنون به همت و تلاش امیر کبیر صدراعظم دوره ناصرالدین شاه قاجار به سبک مدارس عالی اروپا تأسیس گردید. که این مدرسه دارای هفت شعبه بود. او برای راه اندازی آن اقدام به استخدام ۶ معلم اتریشی در زمینه پیاده نظام، سواره نظام، توپخانه، طب و جراحی، علم مهندسی و علم معادن کرد. به اعتقاد امیر کبیر، معلمان خارجی از دخالت در امور سیاسی کشور باید پرهیز می‌کردند و تنها می‌بایست به تدریس می‌پرداختند. به همین سبب با استخدام معلمین روسی، انگلیسی و

فرانسوی مخالف و مایل بود که معلمین مورد نظر خود را از اتریش استخدام نماید.

سال ۱۲۶۸ شمسی مدارس نوین توسط میرزا حسن رشديه در ششکلات تبریز دایر شد. آوازه مدرسه او به خاطر سرعت آموزش، نظم مدرسه و توجه به علوم نوین در اندک زمانی در شهر پیچید و هر روز شمار شاگردان رو به افزایش گذاشت. با تاسیس وزارت علوم در سال ۱۲۷۲ شمسی و برگزیدن علینقی میرزا اعتضادالسلطنه به سمت وزیر علوم، مدرسه های زیادی در آن زمان بوجود آمد.

گذر از مکتبخانه ها به مدارس شاید یکی از موضوعات مهم در تاریخ مشروطیت ایران به شمار رود، زیرا از آغاز مشروطه با توجه به اهمیت تعلیم و تعلم و افزایش سطح آگاهی جامعه، قانونی (آبان ۱۲۹۰) تصویب گردید که به موجب آن آموزش اجباری برای هر ایرانی از هفت سالگی مقرر شد. مردادماه ۱۳۲۲ شمسی نیز اجرای آموزش اجباری به تصویب مجلس رسید و بر پایه آن می بایست در ظرف ده سال در همه ی کشور آموزش دبستانی اجرا می شد.

نخستین بار در سال ۱۳۲۴ هجری مدرسهای مختص دختران به نام مدرسه دوشیزگان توسط بانو بی بی خانم وزیراف، گشایش یافت. اما اقدام جسورانه وی با مخالفت بسیاری روبرو گشت به طوری که پاره ای از مخالفان تصمیم به ویران کردن مدرسه گرفتند. با مرور اجمالی نسبت به شیوه فعالیت مدارس از گذشته تا به امروز در می یابیم که شکل کنونی مدارس با پیشرفت علم و تکنولوژی تغییر کرده است. زیرا پیشرفت علوم در تمام جوانب زندگی اثر گذار است و نحوه تعلیم و تربیت در مدارس و حتی شکل گرداندن امورات مدارس نیز بی تاثیر از آن نخواهد بود. حضور رایانه و اینترنت در مدارس امروزی باعث شده است در آینده ای نه چندان دور شاهد مدارس مجازی باشیم.

تعلیم و تربیت فرآیند پیچیده ای است که بنیان جامعه به طور مستقیم به آن بستگی دارد. به طور حتم جامعه ای می تواند مسیر پیشرفت و توسعه را طی کند که بتواند، نیروهای متخصص و کارآمد تربیت کند. این مسئولیت خطیر برعهده معلمین جامعه می باشد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۱۰۰۰/تاریخ-گذر-مدرسه/>